

Ladislav Cabada a Vít Hloušek:

**EUROVOLBY 2009: PROSTOR PRO
EVROPEIZACI POLITICKÝCH STRAN
VE STŘEDOVÝCHODNÍ EVROPĚ?**

Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství
Aleš Čeněk, 2010. 270 stran.

Problematika vztahu evropské a národní roviny politiky si vydobyla přibližně od poloviny 90. let pevnou pozici (byť v tematicky poměrně různorodé podobě) v politologickém výzkumu, a to nejen v zahraničí, nýbrž i v prostředí české politické vědy. Svěbytnou skupinu zmíněného vědeckého úsilí tvoří směr zabývající se problematikou evropeizace, tedy zkoumání působení evropské (ve smyslu Evropské unie, EU) politiky na domácí/národní politické systémy. K nejrozvinutějším dílčím oblastem výzkumu evropeizace přitom patří oblast politických stran a jejich systémů. Do této skupiny prací lze zařadit i publikační počín autorského kolektivu pod vedením Ladislava Cabady (Katedra politologie a mezinárodních vztahů Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni) a Víta Hlouška (Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity) soustředící se na problematiku voleb do Evropského parlamentu (EP) v desítkách členských států se zkušeností s komunistickým režimem právě v kontextu evropeizace. Na vzniku publikace se podíleli vedle dalších autorů z plzeňské a brněnské univerzity ještě badatelé z Maďarska a Slovinska.

Možností, jak uchopit téma voleb do EP, je bezesporu celá řada. Nabízí se analýza výsledků skrze rovinu evropského systému politických stran, zkoumání volebních výsledků pomocí konceptu voleb druhého řádu, analýza volební programatiky, případně zaměření se na teritoriální rozložení podpory politických stran. Cabada s Hlouškem a kolektiv zvolili cestu poněkud odlišnou, když se

v první řadě pokusili zasadit analýzu voleb do EP ve vybraných zemích do kontextu studia evropeizace a navázali zejména na dnes již klasické studie Roberta Ladrecha či Petera Maira. Zejména Ladrechova práce se stává pro autory inspirativní, což je zřetelné již v první, teoretičtější orientované kapitole, jež měla posloužit jakožto rámec pro deset případových studií, které tvoří jádro recenzované publikace. Druhým autory použitým nástrojem se stal již zmíněný koncept druhořadých voleb.

Autoři si přitom stanovili řadu cílů: analýzu programatiky, organizačních aspektů (na domácí i mezinárodní úrovni) a proměn stranických systémů, resp. možnost charakterizovat volby do EP v roce 2009 jako druhořadé. Ku škodě výstupů jednotlivých případových studií autoři přesným způsobem nespecifikovali konkrétní metody, jejichž použití by mělo vést k nalezení odpovědi na v úvodu stanovené otázky. Snad nejzřetelněji se tato skutečnost projevuje v oblasti výzkumu programatiky a při posuzování role tzv. eurospecialistů ve volební kampani a na kandidátních listinách. Jako jeden z nástrojů analýzy programatiky v kontextu evropeizace autoři uvádějí frekvenční analýzu výskytu pojmů jako EP a EU v programech a také jejich obsahovou analýzu, bohužel jen velmi obecně bez konkrétního popisu použití metody. Důsledkem absence precizace metody potom je (kromě faktické nemožnosti replikovat výzkum) různý přístup autorů jednotlivých případových studií. Zatím co text Víta Hlouška, zabývající se Polskem, uvádí konkrétní číselné údaje výskytu „evropských“ pojmů v programech jednotlivých stran (zřejmě touto cestou se měly všechny *case studies* ubírat), v ostatních případových studiích se dočteme o „poměrně vysoké“ frekvenci (Bulharsko), „velkém počtu slovních spojení“, „velmi častém výskytu“ (Česká republika) či výskytu „nadstandardním“ (Lotyšsko). Nikde ovšem nenalezneme kritéria „standardu“, „častého výskytu“ nebo „poměrně vysoké frekvence“, což výrazným způsobem limituje vypovídací

schopnost těchto tvrzení a prakticky vylučuje provedení smysluplné komparace.

Podobná obtíž se týká i analýzy působení eurospecialistů, kteří nejsou precizně definováni (resp. preciznější přístup je opět zahrnut až v Hlouškové kapitole o Polsku). Na s. 9 (v teoretické kapitole) Cabada s Hlouškem za eurospecialisty považují „zejména (kurzíva V. H.) europoslance“, ovšem toto nešťastné pojetí vede k tomu, že některé případové studie zkoumají výhradně roli bývalých poslanců EP, některé ovšem chápou definici více inkluzivně a zabývají se i dalšími osobami majícími zkušenost s EU. Srovnání výstupů jednotlivých studií je tak opět velmi znesnadněno. Stejná potíž se dotkla i definice tzv. malých politických stran, jejichž volební zisky jsou analyzovány v souvislosti s aplikací konceptu voleb druhého řádu. V úvodní kapitole (s. 12, pozn. 5) nacházíme jejich negativní vymezení jakožto stran, které nejsou hlavním pólem, na s. 159 se autor jedné z případových studií uchyluje k numerickému kritériu 15% zisku ve volbách.

Absence „přísnějšího rámce“ výzkumu se projevila i ve výběru politických stran, které byly v jednotlivých případových studiích podrobeny bližšímu zkoumání. Zatím co např. v případě Bulharska se autor zabývá stranami, které získaly parlamentní zastoupení v posledních volbách do národního parlamentu a ve volbách do EP v letech 2007 a 2009, případová studie České republiky používá vágní kritérium pravidelného zisku mandátů a úspěchu v prvních eurovolbách (a paradoxně zahrnuje i Stranu zelených, která nevyhovuje ani jednomu z těchto kritérií), text o Maďarsku naopak zahrnuje všechny politické strany, které se účastnily posledních voleb do EP. V případě Rumunska se pak autor omezuje pouze na politické strany, které získaly mandát ve volbách do EP v roce 2009. Stejný nesoulad se týká i výběru programů pro analýzu, kdy nepochopitelně jsou v případě České republiky zahrnuty programy jak pro evropské, tak národní volby. Tedy

další momenty, které značně ztěžují učinění komparativních závěrů, byť se o ně autoři v závěrečné kapitole pokoušejí.

Ostatně odlišnost jednotlivých případových studií se projevila nejen v obsahové (a také metodologické) stránce věci, ale i v odlišném strukturování textů či používání různé prezentace volebních výsledků, což dosti znesnadňuje čtenářovu orientaci v knize. Metodologická nedotaženost publikace a nejednotná struktura jednotlivých případových studií tak bohužel výrazně ubírají na kvalitě publikaci, která se svým způsobem pustila na pole neprobádané, neb se pokusila blíže věnovat i oblastem, jimž se doposud politická věda dosti vyhýbala (např. analýza organizačních proměn politických stran jakožto jeden z projevů evropeizace).

Publikace se rovněž nevyhnula některým nepřesným či sporným tvrzením. Jen těžko se lze např. ztotožnit s konstatováním, že pakt Molotov-Ribbentrop byl uzavřen „jako základ stalinismu a nacismu“ (s. 103, pozn. 19). Hlubší diskusi by si zasloužila i typologizace Litvy jakožto polarizovaného pluralismu (s. 83). Z hlediska jazykového je nutno konstatovat, že vzhledem k vysokému počtu překlepů by knize prospěla jazyková korektura.

Nerad bych ovšem skončil svoji recenzi výhradně v negativním duchu. Nelze popřít, že za vznikem knihy stálo intenzivní úsilí autorů a zejména nashromáždění úctyhodné masy faktografických údajů si zaslouží ocenění. Právě jako kniha nabízející základní přehled o průběhu voleb do EP v roce 2009 v zemích tzv. východního rozšíření si text může najít své místo u zástupců odborné i laické veřejnosti zabývajících se evropskými volbami. Jistě zaujme i čtenáře zabývajících se evropeizací, ovšem v tomto případě bohužel nikoli díky pokusu o provedení analýzy, ale spíše jako výzva a snad i inspirace pro další bádání a precizaci doposud dosti mlhavé oblasti politologického výzkumu.

Vlastimil Havlík

Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity